

Левандовська Ірина Вікторівна
студентка 1-го курсу Інституту підготовки кадрів для органів
прокуратури України НУ «ЮАУ імені Ярослава Мудрого»

Науковий керівник:

Шандула О. О.

кандидат юридичних наук, доцент кафедри Організації судових
та правоохоронних органів НУ «ЮАУ імені Ярослава Мудрого»

ПРОКУРАТУРА УКРАЇНИ І ПРОЦЕС ЇЇ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО ВИЗНАЧЕННЯ ТА РЕФОРМУВАННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Проблема законодавчого визначення статусу органів прокуратури є важливою як у теоретичному, так і практичному аспектах, оскільки все, що стосується діяльності прокуратури має бути власною гарантією законності та правопорядку для всього суспільства та держави.

В світі склалися різні підходи щодо визначення ролі та місця прокуратури в системі органів державної влади. Як формально незалежні інституції існують прокурорські системи Азербайджану, Білорусі, Вірменії, Росії, України та Екватору. У складі виконавчої влади перебувають прокуратури Австрії, Данії, Ізраїлю, Польщі, Румунії, США, Туреччини, Японії та деяких інших держав. Прокуратури Бельгії, Греції, Грузії, Іспанії, Італії, Молдови, Німеччини, Нідерландів, Франції та Фінляндії належать до судової гілки влади.

З урахуванням надзвичайної важливості прокурорської діяльності для розвитку держави учасники пан'європейської конференції «Трансформація прокуратури в орган, сумісний з демократичними принципами права», проведеної Радою Європи у травні 1993 року, підкреслили таку думку: «Аби непомилитися, досягти успіху, важливо, щоб будь-яка створювана прокурорська система була сумісна з історією та культурою країни». Можна зробити висновок, що запозичення досвіду розбудови прокуратури інших країн без належного урахування особливостей власної держави є недоцільним.

Про європейські стандарти стосовно ролі прокуратури в демократичному суспільстві, керованому верховенством права, йдеться також у Рекомендації Парламентської Асамблеї Ради Європи № 1604(2003) від 27 травня 2003 року.

Варто наголосити, що Рада Європи послідовно приділяє велику увагу сприянню Україні у реформуванні органів прокуратури, приведенні її загальних функцій та повноважень до європейських стандартів.

У Висновку Венеціанської комісії № 380/2006 від 17 жовтня 2006 року зазначається, що чинний Закон України «Про прокуратуру» робить цю інституцію надто владною установою, функції якої значно перевищують обсяг функцій, що виконує прокуратура в демократичній правовій державі. Згідно із згаданим Законом, на думку комісії, прокуратура й надалі функціонуватиме за радянським стандартом. У цьому ж Висновку стверджується: «З урахуванням українських реалій, якщо поставити органи прокуратури у залежність від виконавчої влади, це ускладнить її деполітизацію та перешкоджатиме захисту прокурорів від неналежного втручання в їхню роботу.»

Відійти від реформування прокуратури України ми не можемо, адже при вступі в Раду Європи Україна взяла на себе зобов'язання, що перетворить цю інституцію на орган, який відповідає стандартам даної організації.

Реальні кроки в сторону Європи по організації діяльності прокуратури були зроблені в 2012 році, вони полягають в прийнятті двох Законів. Щодо першого, то це Закон України

від 13 квітня 2012р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України». Другим став Закон від 18 вересня 2012р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань удосконалення діяльності прокуратури».

Виступаючи на одній із нарад, Генеральний прокурор України В. Пшонка наголосив, що : «... в першу чергу ми маємо зважати на державницький та системний підхід до проблеми реформування прокуратури , а не на кількість повноважень того чи іншого правоохоронного органу. І якщо сьогодні є об'єктивна необхідність у коригуванні повноважень прокурора у сфері нагляду за додержанням і застосуванням законів і представництва інтересів громадян та держави в суді, ми це зробимо.»

На мою думку, конституційно-правовий статус прокуратури України, який так не подобається Раді Європи не є неефективним та недієвим. Навіть більше, я вважаю, що він має об'єктивні причини для свого існування, однією з яких є його історична основа – такий статус прокуратури існував в країнах- попередницях, які існували на території України.

Хоча різниця в рівні злочинності між сучасною Україною та країнами Західної Європи сама вимальовує для українців велике бажання змінити прокуратуру в сторону європейських стандартів. Проте такі зміни мають відбуватись поступово та обережно, щоб прогалини в законодавстві не дали змогу підняти рівню злочинності. Неприпустимо до завершення конституційної реформи визнавати таким, що втратив чинність пункт 9 розділу 15 «Перехідні положення» Конституції України щодо існування прокурорського нагляду за додержанням і застосуванням законів без встановлення конкретних термінів для відмови від цієї функції.

Прийняті нові нормативно-правові акти лише частково здатні вирішити проблему приведення статусу прокуратури у відповідність до потреб українського суспільства та європейських стандартів. Існує нагальна потреба системного вдосконалення національного законодавства з цього питання, а саме внесення змін до Конституції України та прийняття нового закону про організацію і порядок діяльності органів прокуратури. При його розробці та прийнятті необхідно врахувати рекомендації Ради Європи, Венеціанської комісії, а також використати окремі слушні положення законопроектів, що стали предметом даного аналізу.